

Література

1. Барінова С.С. Биоразнообразия водоростей-индикаторов окружающей среды / С.С. Барінова, Л.А. Медведева, О.В. Анисимова. – Тель Авив: Pilies Studio, 2006. – 498.
2. Методи гідроекологічних досліджень поверхневих вод / За ред. В.Д. Романенка. – К.: ЛОГОС, 2006. – 408 с.
3. Algae of Ukraine: diversity, nomenclature, taxonomy, ecology and geography. Vol. 1. Cyanoprocarvota, Euglenophyta, Chrysophyta, Xanthophyta, Raphidophyta, Phaeophyta, Dinophyta, Cryptophyta, Glaucocystophyta, and Rhodophyta / Eds. P.M. Tsarenko, S.P. Wasser, E. Nevo. – Ruggell: Ganter Verlag, 2006. – 713 p.
4. Algae of Ukraine: diversity, nomenclature, taxonomy, ecology and geography. Vol. 2. Bacillariophyta / Eds. P.M. Tsarenko, S.P. Wasser, E. Nevo. – Ruggell: Ganter Verlag, 2009. – 413 p.
5. Alge of Ukraine: diversity, nomenclature, taxonomy, ecology and geography. Vol. Chlorophyta / Eds. P.M. Tsarenko, S.P. Wasser, E. Nevo. – Ruggell: Ganter Verlag, 2011. – 511 p..

ТАКСОНОМІЧНА СТРУКТУРА ДЕНДРОФЛОРИ ВІДДІЛУ PINORPHYTA М. МИКОЛАЄВА

Погасій А.Ю.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Активне втручання людини в природне середовище відображується на його стані. Зі збільшенням антропогенного навантаження на екосистеми зменшується їх стійкість, і з'являється небезпека зникнення окремих таксономічних груп. Тому одним з пріоритетних напрямків в сучасній біології є вивчення біорізноманіття живих організмів, проведення структурного аналізу біоти.

Таксономічна структура біоти – це сукупність даних про кількість та представленість надвидових таксонів у біоті [3, 6]. Такі характеристики таксономічної структури як таксономічне багатство і таксономічний спектр, характеризують різноманітність біоти в таксономічному аспекті.

Територію наших досліджень є урбанізовані екотопи м. Миколаєва, які потребують введення в культуру нових стійких видів рослин, найбільш перспективних серед яких в досліджуваних умовах є голонасінні рослини.

Метою роботи є встановлення таксономічної структури видового різноманіття відділу Pinophyta зелених насаджень м. Миколаєва. Об'єктом дослідження є аборигенна та культивована дендрофлора відділу Pinophyta в паркових фітоценозах м. Миколаєва. Камеральна обробка та гербаризація рослин виконувалась за загальноприйнятою методикою, визначення видів здійснювалось за допомогою „Определителя растений Украины” [1], видові назви рослин узгоджені із довідниками "Каталог дендрофлори України" [2] та „Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist”[7].

На основі камерального опрацювання власних матеріалів, з урахуванням даних літературних джерел [4], нами складено флористичний список дерев та чагарників м. Миколаєва, що включає 33 види голонасінних рослин, які належать до 18 родів, 6 родин, 4 порядків, 3 класів відділу Pinophyta.

У таксономічній структурі виявленої дендрофлори домінують представники класу Pinopsida (31 вид, 94%). Серед порядків найбільшою кількістю видів представлений порядок Pinales (28 видів, 85%), по одному виду нараховують порядки Ginkgoales та Ephdrales.

Провідними родинами дендрофлори є Cupressaceae (15 видів, 45%) та Pinaceae (13 видів, 39%), решта родин представлені 1-2 видами. Середня кількість видів у родині становить 5.5, що дає змогу виявити домінуючі родини досліджуваної флори. Роди розподіляються по родах так: Cupressaceae – 7, Pinaceae – 6, Taxaceae – 2, решта родин представлені лише по одному роду. Серед родів провідне місце займає рід *Juniperus*, що нараховує 8 видів (24% від загальної кількості видів). Це, зокрема, *Juniperus communis*, *J. virginiana*, *J. sabina*, *J. excelsa*, *J. horizontalis*, *J. squamata*, *J. chinensis*, *J. scopulorum*. Значною кількістю видів також представлені роди *Picea* та *Pinus* (по 4 види, 17%). Решта 15 родів включають 1-2 види.

Найбільш розповсюдженими на території м. Миколаєва є види *Pinus sylvestris* L., *Pinus pallasiana* L., *Picea abies* L., *Platycladus orientalis* (L.) Franco., *Thuja occidentalis* L., *Juniperus sabina* L. Причиною переважання саме цих видів рослин, на нашу думку, є добра адаптація до кліматичних умов степової зони, значної морозостійкості та посухостійкості, здатності протистояти антропогенному впливу урбанізованих територій та ураженню фітопатогенними грибами та шкідниками. Перераховані види невибагливі до родючості ґрунту, що дає змогу використовувати їх і на збіднених міських ґрунтах.

Нами була визначена пропорція біоти відділу Pinophyta (співвідношення середньої кількості родин в порядку до середньої кількості родів в родині і до середньої кількості видів у роді): 1,5 : 3 : 2. За отриманими даними, можна зробити висновки, що показник таксономічного багатства відділу Pinophyta невисокий; частково це можна пояснити впливом комплексу несприятливих факторів урбанізованого середовища.

Порівняння отриманих результатів щодо таксономічної структури М.Миколаєва із з таксономічною структурою голонасінних рослин м. Одеси [5] показало, що є ряд спільних тенденцій у розвитку дендрофлори. Зокрема, виявлено подібність провідних таксонів – найбільшою кількістю родів представлена родина Cupressaceae та рід *Juniperus*. Але, в цілому, видове різноманіття голонасінних рослин флори м. Одеси порівняно вище, що є наслідком ефективної інтродукційної роботи Ботанічного саду ОНУ ім. І.І.Мечникова. Перспективами наших подальших досліджень є всебічне вивчення біоморфологічних особливостей голонасінних рослин.

Література

1. Доброчаєва Д. Н. Определитель высших растений Украины / Д. Н. Доброчаєва, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин [и др.]. – К. : Наук. думка, 1987. – 548 с.
2. Кохно М. А. Каталог дендрофлори України / М. А. Кохно. – К.: Фітосоціоцентр, 2001. – 72 с.
3. Леонтьев Д. В. Флористический анализ в микологии: учебник для студентов высших учебных заведений / Д. В.Леонтьев – Харьков, 2008. – 110 с.
4. Корольова О.В., Стародубець О.С. Екологічні особливості дендрофлори відділу Pinophyta Миколаївської області / О.В. Корольова, О.С. Стародубець // Науковий вісник Миколаївського Державного університету імені

- В.О.Сухомлинського: збірник наукових праць. Вип.3. – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2014 – С.36-39.
5. Немерцалов В.В. Голонасінні у дендрофлорі м. Одеси / В. В. Немерцалов // Вісник ОНУ, том 10, випуск 5. – 2005. – С. 83-90.
  6. Шмидт В. М. Математические методы в сравнительной флористике / В.М. Шмидт. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1980. — 176 с.
  7. Mosyakin S.L. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist / S.L. Mosyakin, M.M. Fedoronchuk. – Kiev: M.G. Kholodny Inst. of Botany, 1999. – 345 с.

ГІНГГО ДВОЛОПАТЕВИЙ НА ПОЛТАВЩИНІ: ПІДСУМКИ 120-РІЧНОЇ ІНТРОДУКЦІЇ

Самородов В.М.

Полтавська державна аграрна академія

Релікт третинного періоду – гінгго дволопатевиий (*Ginkgo biloba* L.) – листопадне дводомне дерево – екзот із відділу Pinophyta привертає до себе увагу дослідників різних напрямків. Адже ця найстаріша рослина нашої планети (палеонтологічні залишки якої датуються 200 млн. років) має полі функціональне використання.

В Україні цей вид, занесений до Міжнародної Червоної книги, лише зараз набуває поширення, хоч вперше був інтродукований ще із 1809 р.[1]. Завдяки спрямованій праці багатьох поколінь ботаніків, паркобудівників та пересічних громадян, це й екзот культивується у Ботанічних садах і парках Полтавщини від 1894 р.[1]. З того часу і по сьогодні його інтродукція обіймає два періоди : перший – від 1894р. по 1974 р., та другий – від 1975р. і по сьогодні.

За перший період інтродукції на теренах Полтавщини росло лише шість дерев гінгго – п'ять у Полтаві та одне в Устимівському дендропарку. Немає жодної інформації звідки вони походили і яким чином потрапили до дендроосередків краю. Відомо лише те, що деякі дерева які росли у той час в Полтаві вступили в репродуктивну фазу, і одне з них жіночої статі утворювало насіння. На превеликий жаль, ці рослини, які перенесли складні метеоумови та соціальні потрясіння і не зазнали при цьому ніяких пошкоджень, після 1956 р. були спіяні. До 1975 р. було ще декілька спроб культивувати гінгго у Полтаві, але вони не мали позитивних результатів.

Другий етап інтродукції гінгго на Полтавщині почався від 1975 р. За 40 років які минули відтоді гінгго почали вирощувати у ботанічних садах, дендраріях і парках Полтави, Кременчука, Лубен, Миргорода, Хоролу, а також у десяти районах області: Диканському, Глобинському, Кобеляцькому, Кременчуцькому, Лубенському, Машівському, Миргородському, Пирятинському, Семенівському та Шишацькому. Все це, - свідчення значного розповсюдження гінгго Полтавщиною, а також притаманній цьому виду екологічній пластичності.

Станом на 1.01.2015 р. у ботанічних садах, дендраріях та парках нашої області зростає 75 різновікових дерев гінгго. Всі вони були інтродуковані у вигляді саджанців із різних ботанічних осередків Сухумі, Києва, Одеси, Харкова, Ужгорода. Але їх переважна більшість була завезена з Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НААН України